

Razgovorni stil u učeničkim školskim zadaćama

Razgovorni stil standardnoga jezika, uz znanstveni, književnoumjetnički, administrativni i publicistički stil, jedan je od funkcionalnih stilova hrvatskoga standardnog jezika i obrađuje se u četvrtome razredu gimnazija i strukovnih škola (Okvirni nastavni programi općeobrazovnih predmeta u srednjim školama. *Glasnik Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske*. Posebno izdanje, broj 11. Zagreb, lipanj 1997.). Hrvatski standardni jezik i ovladavanje njegovim normama dio je svakodnevnoga poučavanja u nastavi Hrvatskoga jezika, a razgovorni stil standardnoga jezika u nastavi Hrvatskoga jezika najčešće susrećemo u književnim djelima. Za razliku od razgovornoga stila standardnoga jezika, koji „služi za potrebe svakodnevnog sporazumijevanja, a označuje ga komunikacijska spontanost i nepripremljenost, neusiljenost, prirodnost i familijarnost” (Francić, Hudeček, Mihaljević. 2005. *Normativnost i višefunkcionalnost u standardnome književnom jeziku*), razgovorni stil koji ne pripada standardnomu jeziku sadržava žargonizme, barbarizme i dijalektizme i posve je jasno da mu nije mjesto u nastavi Hrvatskoga jezika osim kad se govori o značajkama nestandardnojezičnih ostvaraja hrvatskoga jezika.

Unatoč činjenici da je općeobvezujući standardni hrvatski jezik obvezatan i jedini prihvatljiv na nastavi Hrvatskoga jezika, razgovorni stil standardnoga jezika (koji pripada standardnomu jeziku, ali ne pripada njegovu općeobvezujućemu dijelu) te nestandardni razgovorni stil često se susreće u usmenome i pisanome izražavanju učenika, primjerice u školskim zadaćama. Granica među tim stilovima katkad je veoma tanka, osobito kad je riječ o razgraničavanju kolokvijalizama od nestandardnojezičnih riječi, te je teško za svaki pojedinačni primjer sa sigurnošću reći pripada li razgovornomu stilu standardnoga jezika ili razgovornomu stilu koji ne pripada standardnomu jeziku. Također, učenike nećemo ohrabrivati da neke značajke koje se u literaturi navode kao značajke razgovornoga stila standardnoga jezika (uporaba posvojnih zamjenica umjesto povratno-posvojnih, uporaba prijedložnoga instrumentala društva, uporaba akuzativa *koji* i *za živo* i *za neživo*) ostvaruju u svojem pismenom ili usmenom izražavanju na nastavi Hrvatskoga jezika. Stoga ćemo se u daljnjemu tekstu baviti elementima razgovornoga stila u učeničkim školskim zadaćama bez nastojanja da za svaki od njih odredimo pripada li razgovornomu stilu standardnoga jezika ili nestandardnomu razgovornom stilu jer nijednomu od tih stilova nije mjesto u školskoj zadaći (naravno, ako ne postoje osobiti stilski razlozi za uvođenje kojega od njih).

* Autorica je nastavnica Hrvatskoga jezika u Građevinskoj tehničkoj školi u Rijeci.

Iako je uporaba razgovornoga stila, odnosno odstupanje od norma općeobvezujućega hrvatskog jezika u prvome redu vidljivo i često najlakše uočljivo na leksičkoj razini, npr.: *Raskoljnikov ubija lihvaricu, ali i njenu nedužnu sestru koju je lihvarica psihički i fizički maltretirala.*, u učeničkim se školskim zadaćama susreće na svim razinama: fonološkoj, morfološkoj, tvorbenoj, leksičkoj i sintaktičkoj. Odstupanja od općeobvezujućega stila standardnoga jezika kojim bi trebale biti pisane školske zadaće – izražavanje razgovornim stilom – često su prisutna i nekoliko puta u istoj rečenici:

NE	DA
Njima se ne da raditi tako da svoje brige i obaveze prebacuju na Gregora koji se stvarno trudi zaraditi novac na poslu kojeg ne voli.	Njima se ne da raditi tako da svoje brige i obveze prebacuju na Gregora, koji se stvarno trudi zaraditi novac na poslu koji ne voli.
Njegova odgovornost je jako velika u pogledu njegove obitelji, jer zna da ako se njemu nešto dogodi ili da slučajno ostane bez posla, njegova obitelj automatski „propada” s njime.	Njegova je odgovornost prema obitelji jako velika jer zna da ako se njemu što dogodi ili ako slučajno ostane bez posla, i njegova obitelj propada.
Čovjek kao zatvorenik u Prokletoj avliji može samo očekivati produženje zatvorske kazne ili fizičko maltretiranje od strane zatvorskih čuvara.	Zatvorenik u Prokletoj avliji može samo očekivati da mu se produži zatvorska kazna ili da ga fizički zlostavljaju zatvorski čuvari.

U učeničkim školskim zadaćama vrlo se često opaža uporaba kolokvijalizama i žargonizama, koji su, kao u navedenim primjerima, prisutni uz pogreške na ostalim jezičnim razinama:

Trudio se kako se nebi zamjerio šefu.

Ovog lika upoznajemo kada je već u penziji.

Nije kao ostale cure i da joj je najdraža boja ružičasta.

Njezin izraz face bio je 9 puta gori od mog.

Ako se tijekom nekoliko uzastopnih godina usporede odstupanja od općeobvezujućega standardnog hrvatskog jezika u učeničkim školskim zadaćama, uočava se kako uporaba kolokvijalizama, dijalektizama, žargonizama te razgovornih frazemskih sintagma i rečenica u školskim zadaćama prati te jezične pojave u medijima te navedena

odstupanja učenici preuzimaju u usmenome i u pisanome izražavanju, odnosno u školskim zadaćama. Budući da masovni mediji imaju velik utjecaj i na jezičnu kulturu svakoga pojedinca, i to ne samo zahvaljujući specijaliziranim jezičnim emisijama kao što su *Govorimo hrvatski*, *Hrvatski u zrcalu* i *Jezikomjer* (prema Frančić, Hudeček, Mihaljević 2005.), očito je da se u školskim zadaćama odstupanje od općeobvezujuće standardnojezične norme i uporaba razgovornoga stila podudara s istovjetnim odstupanjima u medijima. To je, primjerice, uporaba riječi poput *šef* ili *penzija*, te širenje značenjskoga polja riječi *stvar* u značenjska polja drugih imenica i zamjenica: *Ovakve stvari se i danas dešavaju.* (> *To se i danas događa.*) U učeničkim se školskim zadaćama također uočava u medijima često prisutan izraz *od strane* kao u sljedećem primjeru: *Čovjek kao zatvorenik u Prokletoj avliji može samo očekivati produženje zatvorske kazne ili fizičko maltretiranje od strane zatvorskih čuvara.* U učeničkim se školskim zadaćama također opaža i u medijima čest izraz *po meni*, koji ne pripada standardnomu jeziku: *Ona je po meni najbolja mama na svijetu.* ili: *Po meni je mršav.*

Razgovorni stil u učeničkim se školskim zadaćama najčešće uočava u sintagmama i rečenicama, npr. *Mislite li da se današnji svijet vrti oko novca?* (> oko novca), *Čovjek bi trebao biti odgovoran, ali ne u smislu da ne vidi što se oko događa.* (> što se oko njega događa), *Obitelj ga odbaci te se snalaze sasvim dobro i bez njegove pomoći.* (> te se snalazi), *Trenutno je zadnja godina strojarstva.* (> studija strojarstva). Značajka je razgovornoga stila i uporaba pridjeva umjesto sveze pridjeva i imenice, npr. *osnovna, srednja* umjesto *osnovna škola, srednja škola*: *Najbolja prijateljica mi je Matea koju sam upoznala u srednjoj.*, zatim: *Imam najbolju prijateljicu Anitu koja živi u istoj zgradi kao i ja i koju znam od prvog razreda osnovne.* te: *Isšla sam u osnovnu školu „Pehlin” gdje mi je bilo najljepše, i jako mi fale prijatelji iz osnovne.*

Mnogi govornici standardnoga jezika u neobvezatnoj komunikaciji ipak će radije govoriti žargonom ili dijalektom jer to od njih ne zahtijeva nikakav napor. Važna je značajka komunikacijske svakodnevice učenika prema njihovim vlastitim riječima korištenje društvenim mrežama (Facebook, Instagram, Snapchat), SMS-om, Messengerom, WhatsAppom, uz čitanje vijesti i časopisa na portalima. Stoga je očito da su jezične pojave koje nisu činjenica općeobvezujućega standardnog jezika sveprisutne u svakodnevnome životu i, posljedično, u učeničkome jezičnom izražavanju u pisanim radovima i školskim zadaćama. Stoga je uloga nastavnika u poučavanju općeobvezujućega standardnog hrvatskog jezika i upozoravanju na njegovu posebnost i vrijednost svakim danom sve veća i sve ispunjenija različitim izazovima i profesionalnim iskušenjima.

Umjesto zaključka navodim primjere rečenica prikupljenih iz učeničkih školskih zadaća koji sadržavaju dijelove pisane razgovornim stilom. Ostale pogreške (primjerice pravopisne) također su ispravljene u desnome stupcu.

NE	DA
Trudio se kako se nebi zamjerio šefu.	Trudio se kako se ne bi zamjerio nadređenomu/poslodavcu/ravnatelju.
Danas je kašnjenje na posao sasvim jedna uobičajena stvar.	Danas je kašnjenje na posao posve uobičajena pojava / posve uobičajeno.
Svako ljudsko biće treba imati dozu odgovornosti u svom životu.	Svako ljudsko biće treba u određenoj mjeri biti odgovorno.
Odgovornost Gregora Samse je pozitivna stvar.	Odgovornost Gregora Samse njegova je dobra osobina / pozitivna je.
Jedina stvar koju volim više od sporta je crtanje i to mi ide super, ali to je jedina stvar koju nisam naslijedila od tate.	Jedino što volim više od sporta je crtanje, u kojemu postizem uspjehe. To je jedino što nisam naslijedila od oca.
Moji roditelji žele da sam više doma.	Moji roditelji žele da više vremena provodim kod kuće.
Njegov stil odijevanja nije baš savršen, jer zbog njegove visine ne može baš naći neku savršenu robu.	Stil njegova odijevanja nije baš savršen jer zbog svoje visine ne može pronaći lijepu odjeću.
Njezin izraz face bio je 9 puta gori od mog.	Izraz njezina lica bio je devet puta gori od mojega.
Nije kao ostale cure i da joj je najdraža boja ružičasta.	Nije poput ostalih djevojaka kojima je ružičasta najdraža boja.
U vrtiću sam se uvijek igrala s dečkima.	U vrtiću sam se uvijek igrala s dječacima.
Živim u Milanu, no ipak fali mi moj pravi dom.	Živim u Milanu, no ipak mi nedostaje moj pravi dom.
Plesom se bavim od kada znam za sebe i to je jedina stvar koja me usrećuje.	Plesom se bavim otkad znam za sebe i to je jedino što me usrećuje.
Nikada nisam bila ljubiteljica talijanskog jezika.	Nikada nisam voljela talijanski jezik.
Tatina firma se za sve pobrinula.	Očeva tvrtka za sve se pobrinula.
Sada se spremam na Rijeku, idem se naći s svojim prijateljima.	Sada se spremam u Rijeku, gdje ću se naći sa svojim prijateljima.
On i ja se znamo još od djetinjstva.	On i ja poznajemo se još od djetinjstva.